

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 4. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 183/2021), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta piekto daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 96. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no 2021. gada 1. jūlija.

2. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. pants regulē apcietinātā tiesības. Apstrīdētā norma nosaka:

„Papildus šajā pantā minētajām tiesībām apcietinātajam ārvalstniekam un apcietinātajam, kuram pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvija, ir tiesības sazināties ar radniekiem, laulāto vai citām personām ar videozvanu divas reizes mēnesī uz laiku līdz 15 minūtēm izmeklēšanas cietuma pārstāvja klātbūtnē.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts kopsakarā ar šā likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu prasa šo uzskatu juridiski pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma regulējumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam kriminālprocesa ietvaros piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Pieteikuma iesniedzējs lūdzis izmeklēšanas cietuma administrācijai nodrošināt viņam saziņu ar laulāto, izmantojot videozvanu, taču izmeklēšanas cietuma priekšnieks šo lūgumu noraidīja. Izskatījusi Pieteikuma iesniedzēja sūdzību, Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniece atzina izmeklēšanas cietuma priekšnieka lēmumu par tiesisku. Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieces

lēmumā paskaidrots, ka saskaņā ar normatīvajiem aktiem tiesības veikt videozvanu paredzētas vien atsevišķām ieslodzīto kategorijām un nav noteiktas kā vispārējas ieslodzīto tiesības.

6.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 96. pantā noteiktās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Proti, viņš pēc būtības uzskata, ka saskaņā ar Satversmes 96. pantu valstij ir pienākums nodrošināt apcietinātajam tiesības izvēlēties formu, kādā viņš uztur kontaktu ar ģimenes locekļiem un citām personām, konkrēti, tiesības aizstāt satikšanos klātienē ar videozvanu. Savukārt apstrīdētā norma viņam šādas tiesības liedzot.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka Satversmes 96. pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību citstarp ietver sevī tiesības veidot un uzturēt attiecības ar ģimenes locekļiem un citiem cilvēkiem. No šīm tiesībām izriet ne tikai valsts pienākums atturēties no iejaukšanās šo tiesību īstenošanā, bet arī valsts pienākums veikt šo tiesību nodrošināšanai nepieciešamās darbības. Tomēr apcietināta persona nebauda Satversmes 96. pantā ietvertās pamattiesības tādā pašā apmērā kā persona, kas atrodas brīvībā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-42-01 9.–11. punktu un 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 12. punktu*).

Pieteikumā ir citētas Satversmes tiesas judikatūras, Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu un tiesību zinātnes atziņas, kas galvenokārt attiecas uz ieslodzīto tiesībām, kā arī norādīts, ka Satversmes 96. pants ietver valsts pienākumu nodrošināt apcietinātai personai iespēju uzturēt kontaktu ar ģimenes locekļiem un nav tehnisku šķēršļu tam, lai ļautu apcietinātajam izvēlēties satikšanās vietā izmantot videozvanu, kas būtu ērtāka, vieglāk kontrolējama un drošāka saziņas forma. Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka tiesiskais regulējums, kas nenodrošina apcietinātajam šādas izvēles tiesības, aizskar Satversmes 96. pantā ietvertās personas pamattiesības. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka apcietinātai personai, kurai ir nodrošināta iespēja uzturēt kontaktu ar ģimenes locekļiem, Satversmes 96. pantā būtu ietvertas arī tiesības izvēlēties konkrētu, tai vēlamu šo tiesību īstenošanas formu.

6.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka ar apstrīdēto normu ir pārkāpts Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips un šā panta otrajā teikumā ietvertais diskriminācijas aizlieguma princips, jo tiesības veikt videozvanu apstrīdētajā normā noteiktas, pamatojoties uz prezumpciju, ka apcietinātā ārvalstnieka un apcietinātā, kuram pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvija, ģimene un citas tuvas personas dzīvo ārvalstīs un tāpēc šāds apcietinātais objektīvu

īemeslu dēļ nevarēs izmantot tiesības uz satikšanos. Tomēr atsevišķiem šajās kategorijās ietilpstošiem apcietinātajiem varot būt radinieki un citas tuvas personas, kas dzīvo Latvijā, savukārt tādiem apcietinātajiem, kas neietilpst šajās kategorijās, varot būt objektīvas grūtības izmantot tiesības uz satikšanos. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, saskaņā ar apstrīdēto normu noteiktos gadījumos atsevišķiem apcietinātajiem tikšot nepamatoti nodrošinātas papildu tiesības veikt videozvanu, bet citiem apcietinātajiem šādas tiesības tikšot nepamatoti liegtas.

Satversmes tiesa ir vairākkārt atzinusi, ka personas pamattiesību aizskārums ir saprotams tādējādi, ka tieši apstrīdētā norma rada pieteikuma iesniedzējam nelabvēlīgas sekas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 7. punktu*). Proti, jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Apcietinātā tiesību apjomu vispārēji nosaka Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmā daļa. Savukārt apstrīdētā norma vienīgi noteic, ka apcietinātajam ārvalstniekam un apcietinātajam, kuram pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvija, papildus ir tiesības izmantot videozvanu. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs nav apstrīdētās normas subjekts un tādējādi apstrīdētā norma uz viņu nemaz neattiecas. Savukārt savu Satversmes 91. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu Pieteikuma iesniedzējs pamato vien ar uzskatu, ka noteiktās situācijās apstrīdētā norma varētu tikt interpretēta un piemērota arī tādā veidā, kas būtu neatbilstošs Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam un šā panta otrajā teikumā ietvertajam diskriminācijas aizlieguma principam.

Tomēr apsvērumi par to, kā iestādes vai amatpersonas varētu piemērot apstrīdēto normu noteiktos apstākļos, nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā, jo Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 13. punktu*).

Tādējādi no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem neizriet, ka apstrīdētā norma aizskartu Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 91. un 96. pantā noteiktās pamattiesības. Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 183/2021), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš